

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христина Марку (Тракийски университет „Демокрит“,
Комотини, Гърция)
върху представения дисертационен труд на тема „Младежки социолекти
в балканските езици“
от СИМЕОН СЛАВЧЕВ МИХАЛКОВ
за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в
професионално направление: 2.1. Филология, научна област: Общо и
сравнително езиковедие – Балканско езиковедие

Дисертацията на Симеон Славчев Михалков е посветена на благодатна, актуална и неразработвана досега тема: съпоставително изследване на младежките социолекти в балканските езици. Изложената от дисертанта оригинална проблематика има важно теоретично и приложно значение, тъй като създава основа, върху която могат да се опрат по-нататъшни проучвания по темата. Плодоносно е самото пристъпване към изучаването на явление с нееднозначен статус, което е обект на противоречиви мнения.

В композиционно отношение работата е структурирана добре. В уводната част е формулирана основната цел на изследването: да се проследят и анализират възникването, проявленията и характеристиките на младежкия социолект в балканските езици, най-вече в български и новогръцки. Обявени са и конкретните задачи, които ясно бележат логиката на изследователския процес. Представяйки обекта на изследването, дисертантът аргументира фокусирането върху езиков материал предимно от двата балкански езика, което осигурява по-голяма целенасоченост, изчерпателност и прецизност на анализа. Следват осем глави или модули, както ги нарича авторът, поотделно посветени на различни аспекти от съпоставителното изучаване на феномена. Заслужава да се обърне внимание, че дисертантът е откликнал на динамиката на промените и е включил една последна част, илюстрираща успешното прилагане на предложения модел за анализ на младежкия социолект върху актуален езиков материал, свързан с най-новите промени в условията на пандемията Ковид-19.

Емпиричната база на изследването е богата и атрактивна. Струва ми се в известна степен проблематична твърде широката интерпретация на младежкия сленг, което е довело до включване към него на най-разнообразни структури с различен произход и семантика. Въпреки уточненията, остава определена неяснота по отношение на критериите за принадлежност на отделните единици към младежкия сленг. В известна степен това е обяснимо и оправдано, като се има предвид неустановеността на самото явление, неговата многопластовост и многоизмерност. Големият брой неизвестни, които се появяват при всеки опит за дефиниране на феномена, както и неговата явна и неоспорима динамика, предопределят и трудността то да бъде уловено и поставено в рамки, както и да бъдат описани неговите характеристики и закономерности.

Паралелно с прегледа на съществуващата литература по темата и терминологичните разяснения, авторът на дисертацията предупреждава, че се е насочил към избирателно прилагане на съществуващите теоретични постановки: когато е допустимо, към тях се задава и приспособява балканският езиков материал, а в останалите случаи предварителната теоретична рамка се доуточнява или доразвива въз основа на балканската парадигма. Тъй като

наличната категоризация в международната литература се оказва недостатъчна, за да обхване балканския материал, дисертантът е изправен пред необходимостта да разгледа в отделна глава аргото и тайните говори на престъпния свят като формиращ фактор за младежкия сленг. В уводната част се очаква да бъде категорично представена методиката на изследването, което не е направено и това може да се отчете като пропуск. Не са представени също така критериите и методите за събиране на емпиричните данни.

Тъй като съществува определена неустановеност и разминавания както в чуждата, така и в българската езиковедска литература, целесъобразни са направените обстояйни терминологични уточнения, съобразени с възприетия и утвърден в българската социолингвистика понятиен апарат. Представени са взаимоотношенията на младежкия сленг с другите социолекти в рамките на националния жаргон.

Първа глава е посветена на писмените прояви на младежкия сленг, разгледан в пълен балкански контекст, с привличане на материали от български, гръцки, албански и румънски. Целта, която си поставя дисертантът, е да изследва начина, по който влиянието на английския като културен и най-вече графичен модел, е представен в писмените прояви на младежкия сленг в общобалкански план. Авторът въвежда неологизма *balkanglish*, дефиниран като графична проява на съвременния младежки социолект, обединяващ „националните“ термини в четирите балкански страни: гръцкото *greeklish*, българското шльокавица, румънското *romgleză* и албанското *shqiglisht*. Предложено е подробно описание на явленията, придружено с интересна фактология от изследването им в диахрония. Направен е опит за систематизиране на характерните особености на описваните конвенционални графични практики.

В няколко поредни части се проследяват сложните процеси и механизми на формирането на младежкия сленг и попълването му с лексикални единици от различни източници. Разглеждането на слоя от чуждоезикови лексикални елементи води дисертанта до важни наблюдения и обобщения за моделите на креативното заимстване в младежкия сленг, в сравнение с традиционните професионални и социални тайни говори. Представява интерес и представеният детайлен анализ на лексикалните заемки от различни езици, придобили особен статус на сленгизми. Актуализирането на остарели лексикални и фразеологични единици с роден и чужд произход също е анализирано като активен и продуктивен процес. Особено внимание е отделено на проникването на елементи от арготичен произход в гръцкия и българския младежки сленг.

Настоящата дисертация дискутира значими в теретично отношение проблеми. Ще спомена разглежданите в пета глава морфологични процеси и словообразователни механизми, активирани при образуването на продуктивни структури в младежкия сленг. Фокусът е поставен върху съпоставителния анализ на различните деривационни модели, прилагани в българския и гръцкия младежки език, от които са изведени важни наблюдения с общотеоретични проекции. Държа да отбележа, че на анализ е подложен преди всичко гръцкият аналог на феномена, което представлява определен принос към систематизирането и обобщаването на морфологичните механизми в гръцкия младежки сленг.

Бих искала да обърна внимание на главите, посветени на игрословието и семантичната трансформация като словообразователни начини за захранване на младежкия сленг. Отделено е необходимото внимание на огромните възможности на словесната игра, експлоатирани от младежките социолекти.

Впечатлява представеният подробен анализ на разнообразието от похвати с каламбурен ефект. Отделно са анализирани процесите на семантична трансформация като най-широко използван начин в словопроизводството на младежкия социолект и са изведени семантичните отношения.

Приносните страни на изследването, открояващи се в хода на изложението, са ясно и коректно формулирани както в заключението, така и в автореферата. Една от ценните страни на труда е ексцерпирането, систематизирането и класифицирането на огромен брой единици, въз основа на начините и пътищата на проникване в младежките говори и трансформирани според описаните механизми. Като ценно допълнение към дисертационния труд с практическа значимост би могло да се включи приложение, съдържащо селектираните езикови единици.

Резултатите на изследването са обобщено изведени и формулирани в заключението. Смятам, че дисертантът е постигнал предварително поставените цели. Направено е системно съпоставително изследване на гръцкия и българския младежки социолект, като едновременно с това е предложен модел за контрастивно проучване в разглежданата област. Много е важно да се подчертае, че дисертантът няма предходници както при контрастивното проучване, така и при пълното описание на гръцкия и българския материал.

Не бих искала да подмина без внимание оригиналната находка на дисертанта всяка отделна глава да се открива с мото – фрагмент от европейската литературна класика - което представлява своеобразна квинтесенция на съдържанието. Към качествата на дисертацията трябва да се причислят занимателният начин на поднасяне на фактите и живият език, макар че н някои моменти при представянето и анализа на емпиричния материал се наблюдава увличане в атрактивно-пикантни детайли, от което научното изложение не страда, но не се нуждае.

Авторефератът, макар и по-обширен от обичайното, вярно представя цялостния текст на дисертационния труд и правилно отразява основните положения и научните приноси на изследването. Дисертантът е представил пет публикации по темата на дисертационния труд.

Списъкът с цитирана литература обхваща 269 заглавия, които говорят за задълбочено познаване на българската, гръцката и чуждоезична библиография по проблемите на избраната тема.

В заключение мога да обобщя, че обсъжданият дисертационен труд „Младежки социолекти в балканските езици“ притежава качествата на приносна научна разработка с висока теоретична и практическа стойност, което ми дава пълно основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Симеон Славчев Михалков научната и образователна степен „доктор” в професионално направление 2.1. Филология, научна област: Общо и сравнително езикознание – Балканско езикознание.

Комотини, 22.03.2021

Подпис:

(доц. д-р Христина Марку)